

สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

นายวีระพงษ์ ไพศาลธนวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-247-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONTRACTS WITH WRITTEN EVIDENCE

MR. WIRAPONG PISANTANAWAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

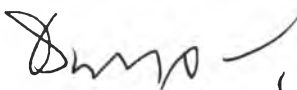
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-247-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ
โดย นายวีระพงษ์ ไพศาลธนวัฒน์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล

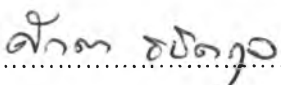
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

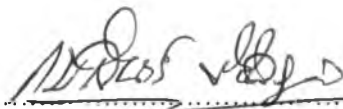

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทร์วางศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์จรัญ ภัคดีธนากุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ศักดา ธนิตกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ดร.กมลินทร์ พิณจิวาดล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ดร.ฉันทิชย์ โสทธิพันธุ์)

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติไว้กระจัดกระจายในเอกเทศสัญญาบรรพ 3 และเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขหลักกฎหมายเกี่ยวกับหลักฐานเป็นหนังสือ เมื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว ปรากฏว่ายังไม่พบหลักกฎหมายที่บัญญัติเช่นเดียวกับประเทศไทย ดังนั้น หลักกฎหมายไทยดังกล่าวอาจสันนิษฐานได้ว่า บัญญัติขึ้นเพื่อให้มีหลักฐานการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่า มีการทำสัญญากันจริงหรือไม่ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากข้อกำหนดเรื่องแบบแห่งนิติกรรม ตามมาตรา 152 โดยหลักกฎหมายนี้บัญญัติตั้งแต่ปี พ.ศ.2471 ไม่เคยมีการปรับปรุงแก้ไข จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทบทวนสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออีกครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะ สัญญาประกันภัย เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 กำหนดเพียงว่า สัญญาจะมีผลผูกพันต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือ ไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิด ทำให้หลักกฎหมายนี้ ได้ขยายหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับหลักฐานการพิสูจน์ให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ อันเป็นการผ่อนคลายความเคร่งครัดของหลักกฎหมายดังกล่าว และลักษณะบทบัญญัติของสัญญาซื้อขายตามมาตรา 456 วรรคสอง และวรรคสาม ขยายหลักฐานการพิสูจน์ โดยกำหนดวิธีการวางมัดจำชำระหนี้บางส่วน ซึ่งได้คำนึงและนำวิธีการดำเนินธุรกิจมาบัญญัติไว้เป็นหลักฐานด้วย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ แล้ว จึงขอสรุปและเสนอแนะวิธีการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ดังนี้

1. สัญญาบางประเภทควรกำหนดแต่เพียงว่า ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจ และความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่ เช่น สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์
2. ขยายหลักฐานการฟ้องร้อง โดยนำเอาวิธีปฏิบัติธุรกิจของแต่ละสัญญามากำหนดเป็นหลักฐานการพิสูจน์ ด้วย
3. ควรแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 เกี่ยวกับหลักฐานการฟ้องร้องในสัญญาประกันภัย โดยกำหนดให้มีบทยกเว้นหลักมาตรา 867 วรรคแรก
4. พิจารณาแก้ไขจำนวนเงินที่บัญญัติไว้ในสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 456 วรรคสาม และสัญญากู้ยืมเงิน ตามมาตรา 653

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

3971773834 : MAJOR LAW

KEYWORD : CONTRACT , WRITTEN EVIDENCE

WIRAPONG PISANTANAWAT : CONTRACTS WITH WRITTEN EVIDENCE.

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRASIT KOVILAIKOOL, 137pp. ISBN 974-334-247-8

This research is aimed at exploring problems caused by the provision concerning contracts with written evidence, prescribed in Specific Contract Book Three under the Civil and Commercial Code. The other purpose is to give guidelines to amend the provision. (Unlike Thai law, no such provision is found in foreign ones). Therefore, with regard to the provision, evidence is needed to verify that a contract is done. The provision has been used since 1928 without any amendment, and it is not in line with the legal act stipulation in Article 152. To make the law responsive to the global society and economy as well as to create equity among interested persons, the provision needs to be revised, such as insurance contracts. According to the Arbitration Act 1987, contracts lead to obligation only when there is written evidence, either with or without signatures of the party liable. Based on this act, evidence verification methods can be extended to correspond to modern technology, making the provision more flexible. For example, in the provision concerning sale contracts in paragraphs two and three of Article 456, more kinds of evidence are accepted such as depositing methods, part obligation performance, and business operation procedures.

To solve the problem that contracts are enforceable by action only when there is written evidence signed by the party liable, four solutions are proposed.

1. To be responsive to the business operation and changing technology, only some kinds of contracts, such as contracts of sale of movable property need written evidence.

2. More kinds of evidence should be allowed, for example, business operation procedures related to a specific contract.

3. The General Insurance Act 1992 and Life Insurance Act 1992 should be amended in terms of evidence needed in suing. For instance, there should be an exception part for paragraph one in Article 867 of Civil and Commercial Code.

4. The figures stipulated in paragraph three of Article 456 concerning sale contracts and those in Article 653 concerning loan agreements should be rectified.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

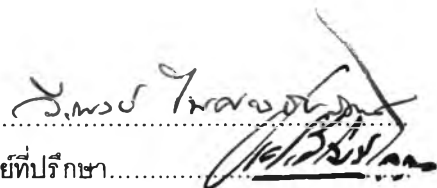
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2542.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โสมวิไลกุล ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้สละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ขึ้น ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์จรัญ ภัคดีธนากุล ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล ท่านอาจารย์ดร.กมลสินทร์ พินิจภูวดล และท่านอาจารย์ดร. จัน ทิพย์ ไสตติพันธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ และให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน

ผู้เขียนขอขอบคุณนางสาวนารีรัตน์ มณีสวัสดิ์ และเพื่อน ๆ ที่ได้กรุณาช่วยค้นคว้าหาข้อมูล และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก

ทำยนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และพี่ ๆ ของข้าพเจ้า ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

วีระพงษ์ ไพศาลธนวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทนำ.....	1
บทที่	
1 วิวัฒนาการ ประวัติความเป็นมาและหลักกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมี หลักฐานเป็นหนังสือ.....	5
1.1 วิวัฒนาการ ประวัติความเป็นมาของบทบัญญัติที่กำหนดให้สัญญาต้องมี หลักฐานเป็นหนังสือ.....	6
1.1.1 วิวัฒนาการของกฎหมายต่างประเทศ.....	6
1.1.1.1 กลุ่มระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย.....	7
1.1.1.2 กลุ่มระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์.....	10
1.1.2 วิวัฒนาการความเป็นมาของกฎหมายไทย.....	14
1.1.2.1 ยุคก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3.....	15
ก. สมัยสุโขทัย.....	15
ข. สมัยกรุงศรีอยุธยา.....	16
ค. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์.....	18
1.1.2.2 ยุคภายหลังมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3... ก. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ฉบับประกาศใช้ ปี พ.ศ. 2467	20
ข. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ฉบับประกาศใช้ ปี พ.ศ. 2471	22
1.2 ความหมาย และการเกิดขึ้นของสัญญา.....	23
1.2.1 ความหมายของสัญญา.....	23
1.2.2 การเกิดขึ้นของสัญญา.....	24

1	1.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือในต่างประเทศ.....	27
	1.3.1 ประเทศฝรั่งเศส.....	27
	1.3.2 ประเทศอิตาลี.....	29
	1.3.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	30
	1.3.4 ประเทศอังกฤษ.....	32
2	สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	34
	2.1 ข้อกำหนดแห่งนิติกรรม.....	34
	2.1.1 แบบแห่งนิติกรรม.....	35
	2.1.2 ข้อกำหนดแห่งนิติกรรมอย่างอื่น นอกจากแบบแห่งนิติกรรม.....	37
	2.1.2.1 การส่งมอบ.....	38
	2.1.2.2 หลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดเป็นสำคัญ...	39
	2.1.2.3 กรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องจดทะเบียนเพื่อความประสงค์ อย่างอื่น.....	39
	2.1.2.4 กรณีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แบบแห่งนิติกรรม.....	39
	ก. บทบัญญัติ เกี่ยวกับ หลักฐานเป็นหนังสือ อันมีผลการ ฟ้องร้องเช่นเดียวกับหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อ ผู้ต้องรับผิด.....	39
	ข. การตกลงให้ทำสัญญาเป็นหนังสือ.....	40
	ค. การกระทำนิติกรรมเป็นหนังสือ และ จดทะเบียนต่อ พนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 1299 วรรคหนึ่งและ มาตรา 1301.....	41
	ง. หนังสือบอกกล่าว หรือจดหมายบอกกล่าว.....	42
2.2	สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิด.....	44
	2.2.1 ความหมาย.....	44
	2.2.2 ที่มา.....	46
	2.2.3 ขอบเขตของสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	49
	2.2.4 ลักษณะทั่วไป.....	51
	2.2.4.1 ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด.....	51
	2.2.4.2 ต้องมีการลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดเป็นสำคัญ.....	53

บทที่

2	2.2.5 ช่วงระยะเวลาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	60
	2.2.6 ผลของการไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	63
2.3	แบบแห่งนิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือ.....	66
	2.3.1 นิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือ.....	67
	2.3.1.1 ที่มา.....	67
	2.3.1.2 ลักษณะทั่วไป.....	68
	2.3.1.3 ผลของการไม่ทำตามแบบแห่งนิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือ.....	73
	2.3.2 ความแตกต่างระหว่างสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือกับ แบบแห่งนิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือ.....	74
2.4	บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีผลในการฟ้องร้องเช่นเดียวกับ หลักฐานเป็นหนังสือ.....	75
	2.4.1 การวางประจำ.....	75
	2.4.2 การชำระหนี้บางส่วน.....	77
2.5	สัญญาตั้งตัวแทนตามมาตรา 798 วรรคสอง.....	78
	2.5.1 ลักษณะทั่วไป.....	78
	2.5.2 ผลของการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 798 วรรคสอง.....	81
2.6	หลักฐานเป็นหนังสือตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.....	82
3	สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือบางประเภท และ ปัญหาบางประการเกี่ยวกับ หลักกฎหมายในเรื่องสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	88
	3.1 สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือบางประเภท.....	88
	3.1.1 สัญญาอนุญาตตุลาการ.....	88
	3.1.2 สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์.....	90
	3.1.3 สัญญาประกันภัย.....	94
	3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	96
	3.2.1 ปัญหาทั่วไปของบทบัญญัติที่กำหนดให้มีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	96
	3.2.1.1 การฟ้องให้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ.....	96
	3.2.1.2 การฟ้องบังคับจดทะเบียน.....	97
	3.2.1.3 การบอกเลิกสัญญาที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีหลักฐานเป็น หนังสือ.....	97

บทที่	หน้า
3	3.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญญาที่ต้องมี หลักฐานเป็นหนังสือ..... 100
	3.2.2.1 บทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือ หลักฐานการฟ้องร้องประเภทอื่น..... 100
	3.2.2.2 บทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ผู้ต้องรับผิด หรือตัวแทนของฝ่ายผู้ต้องรับผิด..... 102
	3.2.3 ปัญหาเฉพาะเกี่ยวกับสัญญาบางประเภท ที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง มีหลักฐานเป็นหนังสือ..... 103
	3.2.3.1 สัญญากู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไป..... 103
	3.2.3.2 สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าร้อยบาทขึ้นไป..... 105
	3.2.3.3 สัญญาประกันภัย..... 106
4	วิเคราะห์ และแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.... 109
	4.1 วิเคราะห์ปัญหาทั่วไปของบทบัญญัติที่กำหนดให้มีหลักฐานเป็นหนังสือ..... 109
	4.1.1 การฟ้องให้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ..... 109
	4.1.2 การฟ้องบังคับจดทะเบียน..... 110
	4.1.3 การบอกเลิกสัญญาที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.... 112
	4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วย สัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ..... 115
	4.2.1 บทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือ หลักฐานการฟ้องร้องประเภทอื่น..... 115
	4.2.2 บทบัญญัติที่กำหนดให้มีต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้ต้อง รับผิด หรือตัวแทนของฝ่ายผู้ต้องรับผิด..... 118
	4.3 วิเคราะห์ปัญหาเฉพาะเกี่ยวกับสัญญาบางประเภท ที่กฎหมายกำหนดให้ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ..... 119
	4.3.1 สัญญากู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไป..... 119
	4.3.2 สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าร้อยบาทขึ้นไป..... 121
	4.3.3 สัญญาประกันภัย..... 123

บทที่	
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	127
รายการอ้างอิง.....	132
ประวัติผู้เขียน.....	137